

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2003 йил 18 феврал, сешанба № 27 (1452)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Барчамиз оддий бир ҳақиқатни асло унутмаслигимиз лозим: фақат мунтазам изланиш, биринчи навбатда ўзимизга, сўнгра эса бошқаларга нисбатан доимий талабчан бўлишгина бизни ривожланган илғор мамлакатлар даражасига олиб чиқади.

ИСЛОҲОТЛАР СТРАТЕГИЯСИ - МАМЛАКАТИМИЗ ИҚТИСОДИЙ САЛОҲИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШДИР

Хурматли мажлис катнашчилари!

Бизнинг бугунги мажлисимиздан асосий мақсад - 2002 йилда амалга оширилган ишларни сарҳисоб қилишдан иборат.

Лекин биз фақат йил якунларини кўриб чиқиш билан чекланмасдан, масалага кенгрок қараб, аввало, иқтисодий-иқтисодий ривожлантиришда кўлга киритилган ютуқлар, ўтказилган ислохотларнинг натижаси ва самараси биз бу борада қабул қилган узоқ истиқболга ва яқин келажакка мўлжалланган Дастуриймига нечоғли жавоб бериши ва мос келишига принципиал баҳо беришимиз зарур.

Ўтган йили иқтисодий ва ижтимоий соҳаларда кузатилган тенденциялар ҳамда мавжуд муаммоларни ана шундай таҳлил қилиш ва танқидий баҳолаш асосида 2003 жорий йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг аниқ йўналишларини белгилаб олишимиз даркор.

2002 йил якунларини айнан шу нуқтаи назардан баҳолаш эканмиз, куйидаги масалаларга алоҳида эътибор қаратиш лозим, деб ўйлайман.

Ўтган йили корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш ва

Президент Ислам Каримовнинг 2002 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2003 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг асосий йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси

акциялаштириш, хусусий секторнинг иқтисодий-иқтисодий салмоғини янада оширишга қаратилган чора-тадбирлар изчил давом эттирилди.

2002 йил мобайнида 2

мингга яқин давлат корхонаси ва объектлари ўз мулк шаклини ўзгартириш, бу хусусийлаштириш дастурида кўзда тутилган бир ярим баробар кўп демакдир.

Давлатга қарашли корхона ва объектларнинг каттагина қисми - 1 минг 260 таси тўлиқ хусусий мулкка айлантилди.

Хусусийлаштирилган корхоналарнинг акциялари жисмоний шахслар томонидан 2001 йилга нисбатан 2,6 марта кўп сотиб олинди.

Мулк шаклини ўзгартирган давлат корхоналари орасида «Электркимё-санаят», «Навоийазот», «Аммофос», «Ўзбекрезинатехника» ишлаб чиқариш биришмалари, Тошкент ва Фарғона иссиқлик электр марказлари, Сирдарё ГРЭСи, юк вагонларини таъмирлаш заводи, йўловчи ташийдиган вагонларни таъмирлаш корхонаси, Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли материаллар комбинати сингари стратегик аҳамиятга эга бўлган йирик корхоналар бор.

Мамлакатимизда кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик етакчи рол ўйнайдиган кўп укладли иқтисодиёт жадал шаклланимда.

Кичик бизнесни ривожлантиришни рағбатлантиришга қаратилган чора-тадбирлар, уларни рўйхатга олиш тартибининг сезиларли даражада соддалаштирилгани, энг муҳими, тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича самарали механизмнинг амалда жорий этилгани иқтисодий-иқтисодий катта аҳамиятга эга бўлган хусусий тармоқни янада ривожлантириш ва мустақамлаш имконини берди.

2002 йилда 38 мингга яқин микрофирма, кичик ва ўрта корхона тузилиб, бугунги кунда уларнинг умумий сони 240 мингга етди.

Тадбиркорликни ривожлантириш ҳисобидан қарийб 370 мингта янги иш ўринлари очилди. Бу прогноз кўрсаткичларидан бир ярим баробар кўп.

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган ялпи ички маҳсулотнинг 73,3 фоизи, саноат маҳсулотларининг 71,4 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, чакана савдо ва аҳолига пулли хизмат кўрсатишнинг деярли ҳаммаси нодавлат сектор ҳиссасига тўғри келмоқда.

Шуни таъкидлаш керакки, бугунги кунда ялпи ички маҳсулотнинг 35 фоизи хусусий тармоқда яратилмоқда.

Буларнинг барчаси тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш, корхоналарнинг иқтисодий эркинлигини кенгайтиришга қаратилган туб ўзгаришларнинг амалга оширилиши билан бевосита боғлиқ.

Юридик шахсларнинг даромадидан олинган солиқ ставкалари 26 фоиздан 24 фоизга (Давоми 2-3-бетларда)

17 феврал кuni Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йилда республикани ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2003 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг асосий йўналишларига бағишланган мажлиси бўлди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президентини Ислам Каримов маъруза қилди.

зори сифатли, аввало, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган истеъмол товарлари билан тўлдириб қониқарсиз таъминланаётгани хусусида тўхталар экан, улгуржи ва чакана савдо тизими суств ташкил этилгани, товарларнинг

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ МАЖЛИСИ

Давлатимиз раҳбари ўтган йилда иқтисодий ислохотларни янада эркинлаштириш, чуқурлаштириш, иқтисодий-иқтисодий барқарор ва мутаносиб ўстиришни таъминлаш йўли изчил ва аниқ мақсадга йўналтирилган ҳолда амалга оширилганлигини таъкидлади.

Бунинг натижасида 2002 йил мобайнида икки мингга яқин давлат корхонаси ва объектлари мулк шаклини ўзгартирди. Давлатга қарашли корхона ва объектларнинг каттагина қисми - 1 минг 260 таси тўлиқ хусусий мулкка айлантилди. Кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик етакчи рол ўйнайдиган кўп укладли иқтисодиётнинг жадал шаклланиётгани тўғрисида йилда 38 мингга яқин микрофирма, кичик ва ўрта корхона тузилиб, уларнинг умумий сони 240 мингга етди.

Хусусийлаштирилган ялпи ички маҳсулотнинг 73,3 фоизи, саноат маҳсулотларининг 71,4 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, чакана савдо ва аҳолига пулли хизмат кўрсатишнинг деярли ҳаммаси нодавлат сектор ҳиссасига тўғри келмоқда.

Шуни таъкидлаш керакки, бугунги кунда ялпи ички маҳсулотнинг 35 фоизи хусусий тармоқда яратилмоқда.

Буларнинг барчаси тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш, корхоналарнинг иқтисодий эркинлигини кенгайтиришга қаратилган туб ўзгаришларнинг амалга оширилиши билан бевосита боғлиқ.

Юридик шахсларнинг даромадидан олинган солиқ ставкалари 26 фоиздан 24 фоизга

(Давоми 2-3-бетларда)

лаштириш, таркибий ўзгартириш ва тугатиш чора-тадбирлари таъминланмоқда. Жумладан, йил давомида 304 корхона зарар қўриб ишлаш ҳолатидан чиқарилди, 154 корхона бўйича турли банк-ротлик жараёнлари бошланди.

Қатъий пул-кредит сиёсати ўтказилиши ҳисобига инфляциянинг ўртача ойлик ўсиш суръати 1,6 фоиз даражасигача камайди, пул массасининг ўсиш суръатлари пасайди. Аҳоли жон бошига ялпи даромадлар йил давомида 1,4 баробар, реал даромадлар эса 12,6 фоиз ўсди.

Президентимиз йилгиланлар эътиборини иқтисодиёт тармоқларида ва ижтимоий соҳадаги ҳал этилмаётган, ислохотлар йўлида тўсиқ бўлиб турган айрим масалалар ва муаммоларга қаратди.

Иқтисодиётнинг аксарият тармоқлари ва соҳаларида ислохотлар чала-ярим амалга оширилмоқда. Давлат мулк кини хусусийлаштиришда бир томонлама ва юзакни ёндашув ҳоллари учраб турибди. Хусусийлаштириш кўп ҳолларда расмийлик билан ўтказилаётди. Кўпгина корхоналар бозор шароитлари ва талабларига суствашлик билан мослашмоқда. Капитал қурилиш ва коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида иқтисодий ислохотларни амалга оширишда жиддий нуқсонларга йўл қўйилган.

Мажлисда қишлоқ хўжалигидаги иқтисодий ислохотлар ва уларни амалга оширишдаги мавжуд нуқсонларни бартараф этиш, ер, сув, газ ва энергетика ресурсларидан самарали фойдаланиш масалалари атрофида кўриб чиқилди. Мамлакатимиз раҳбари бу жабҳалардаги хато ва камчиликларга батафсил тўхталди.

Ислам Каримов ички бо-

республика бозорларига ноқонунли, контрабанда йўли билан кириб келиши холларига тўла барҳам берилганини танқид қилди.

Мажлисда Кадрлар тайёрлаш миллий дастури, «Обод маҳалла йили» ва бошқа давлат дастурларини изчил амалга ошириш, ишчи кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, қасб маҳоратини юксалтириш каби масалалар ҳам муҳокама қилинди. Юртбошимиз кадрларни профессионал жиҳатдан ўстириш тизимини яратиш ҳақида сўзлаш асосида ходимга лавозим учун эмас, балки малака учун ҳақ тўлаш тизимини яратиш зарурлиги хусусида тўхталди.

Президентимиз ўтган йилда барча жабҳаларда эришилган ютуқлар ягона ва аҳил оила бўлиб яшаётган мамлакатимиз халқи, ватанпарвар ва фидойи хамюртларимиз меҳнати самараси эканини, бу эса танлаган йўлимиз нечоғли тўғрилигидан яна бир бор далolat беришини қайд этди.

Кўрилган масалалар юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, қишлоқ ва сув хўжалиги вазирини Н.Юсупов, Давлат мулки қўмитаси раиси М.Аскарлов, «Ўзماشсаноат» уюшмаси раиси М.Набиев, Иқтисодий вазирлиги ҳузуридаги иқтисодий ноҳор корхоналар ишлари қўмитаси раиси Г.Саидова, Хоразм вилояти ҳокими И.Бобожинов ва Самарқанд вилояти ҳокими Ш.Мирзиёев сўзга чиқди.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди. (ЎЗА).

Экспортни юксалтириш, халқимиз турмуш фаровонлигини янада оширишда хорижий сармоядорлар билан ҳамкорлик алоҳида аҳамият касб этади. Мақсадга эришишда Ўзбекистон Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуғи ва аҳамиятини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони муҳим рол ўйнамоқда.

Бизнинг вилоятда қўшма, кичик, ўрта корхоналар, фермер-хўжаликлари сони кўпайиб бормоқда. Шу боис ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш суръати ўсаяпти. Товар хомашё биржаси очик ҳиссадорлик жамияти вилоят бўлимида импорт, экспорт ҳамда ички бозорларда тузилган шартномаларни рўйхатга олиш, кичик ва ўрта бизнес субъектлари томонидан ишлаб чиқарилаётган товарлар савдосини ташкил этишда муайян ютуқларга эришилмоқда. Эътиборлиси шунки, ўтган йили рўйхатга олинган савдо контрактларининг 90,4 фоизи кичик ва ўрта бизнес субъектлари ҳисобига тўри келди.

Қарши ва Шахрисабз шаҳарлари Буюк Ипак йўлида жойлашган бўлиб, ана шу манзилдан бир вақ-

тлар хорижга қаровонлар қатнаган. Мустақиллик шарофати ила воҳада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар энди АКШ, Германия, Англия, Россия, Украина, Белорус давлатлари бозорларидан муносиб ўрин олди. Бултур жами 5 миллиард 273 миллион сўмлик савдо контрактлари рўйхатга олинди. Шундан 221 миллион сўмдан ортиғи экспорт шартномаларидир. Тўғри, ҳали бу йўналишда амалга оширилиши лозим бўлган ишлар жуда кўп.

Биржа савдосини ўтказиш учун барча қулайликлар яратилган. Қабул қилинган қарорга кўра вилоят экспорт имкониятларига доир маълумотлар ҳақида вақтида хабар берилади ва олди-сот-

Бир Фармон шарофати

ди жараёнлари биржа орқали амалга оширилади. Маълум томони яна шунки, биржа савдоларини тизимлаш ягона электрон тизимига уланди. 12 миллион сўм маблағ сарфланиб, муҳташам савдо зали қурилди, у энг замонавий компьютерлар ва бошқа жиҳозлар би-

риждаги ҳамкорларга манзур бўлаётганиги бағоят қувонарлидир. Миҳозлар билан яхши алоқа ўрнатилган. Савдотик қилувчилар кўпаймоқда. Агар 2001 йилда кичик ва ўрта бизнес субъектлари томонидан 662 миллион сўмлик савдо шартномалари тузилган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 4 миллиард 766 миллион сўмни ташкил этди. Буларнинг ҳаммаси Президент Фармони ҳамда ислохотлар шарофатидандир.

«Оқсарой тўқимачиси», «Кумуш» қўшма корхоналари, «Камашимомик», Қаршидаги «Каштекс», «Қаршиагрорасаноат» ҳиссадорлик жамиятларининг экспорт салоҳияти тобора ўсиб бормоқда. Мазкур корхоналарнинг маҳсулотлари хо-

ридаги ҳамкорларга манзур бўлаётганиги бағоят қувонарлидир. Миҳозлар билан яхши алоқа ўрнатилган. Савдотик қилувчилар кўпаймоқда. Агар 2001 йилда кичик ва ўрта бизнес субъектлари томонидан 662 миллион сўмлик савдо шартномалари тузилган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 4 миллиард 766 миллион сўмни ташкил этди. Буларнинг ҳаммаси Президент Фармони ҳамда ислохотлар шарофатидандир.

И.ТИЛЛАЕВ, етакчи мутахассис.

ҲАЖ ЗИЁРАТИНГИЗ ҚАБУЛ БЎЛСИН, АЗИЗ ЮРТДОШЛАР!

Қурбон ҳайити мусулмонларнинг энг табаруқ байрамларидан ҳисобланади. Бу йилги ана шундай муборак кунларда яна тўрт минг нафарга яқин ҳамюртимиз Саудия Арабистонидан ҳаж амалини адо этиб қайтди. Зиёратдан қайтган юртдошларимизнинг дастлабки гуруҳи Тошкент аэропортида қизгин кутиб олинди.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси, муфтий Абдурашид қори Бахромов Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги - ЎЗА муҳбири билан суҳбатда, жумладан, шундай деди:

- Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим. Алҳамдулиллоҳ, вас солату вассалому ала росулилах. Аллоҳга беадд шукрлар бўлсинки, мустақил мамлакатимиздан ҳаж зиёратига борган юртдошларимиз сийҳат-саломатликда ҳаж амалларини мукамал адо этиб қайтмоқда. Шунини айтиш керакки, сафар мобайнида ҳожиларимизга ҳукуматимиз томонидан барча зарур

шарт-шароитлар яратиб берилди. Ҳаж арқонини кўнгилдагидек бажарилишида гуруҳ раҳбарлари - мингбошилар, ишчи гуруҳи аъзолари алоҳида бош-қош бўлди.

Ҳожиларимиз Каъбаи муъаззама, Байтуллоҳни тавоф қилаётган вақтларида, Арафотда, Муздалифада, Минода бўлганларида ҳамда пайғамбаримиз Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи васаллам масжидларида намоз ўқиб, ул зотнинг равази муборакларини зиёрат қилаётганларида ўзи ва яқинлари ҳақида дуо қилиши билан бирга мустақил Ўзбекистонимизнинг тинчлик-осойишталигини, барқарор ривожланишини, Ватанимизда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишларига Юртбошимиз Ислам Каримовнинг яна узоқ йиллар раҳнамолик қилишларини сўрадилар. Алҳамдулиллоҳ, ушбу дуолар мустажоб, юртимиз эса келгусида бундан ҳам фаровон бўлғай.

- Мен узоқ йиллардан бундан ҳаж зиёратига боришни ният қилиб юрардим,- деди Суннатилла ҳожи

Эшмухаммедов. - Парвардигор насиб этган экан, ушбу орузим амалга ошииб, ҳаж сафари амалларини имкон қадар мукамал адо этиб, юртимизга қайтиб келдик. Бундай имкониятларини яратиб бераётгани учун мамлакатимиз раҳбаридан жуда миннатдоримиз.

- Истиқлол туфайлигина юртимиз аёллари ҳам «хожи она» деган муборак номга сазовор бўлмоқда,- дейди Озода ҳожи она Обидова. - Бу йилги ҳаж зиёратига борганларнинг анчагинаси аёллар эди. Айтиш керакки, ҳижрат мобайнида аёлларимиз ўзларининг ўзбекона одоб-ахлоқи билан бошқа юртлардан келган мусулмаларга ўрناк бўлди, десам муболагага йўйманг. Ҳаж ибодати амалларини сидқидилдан бажаришда бизга гуруҳ раҳбарларимиз яқиндан ёрдам берди. Сафарга бориш, меҳмонхоналарга жойлашиш, тиббий хизмат каби масалаларда қийинчиликка дуч келмадик.

Олим НОРБЕКОВ, ЎЗА муҳбири

ИСЛОҲОТЛАР СТРАТЕГИЯСИ - МАМЛАКАТИМИЗ

(Боши 1-бетга)

пасаитрилди. Кичик ва ўрта бизнес, савдо ва умумий овқатланиш корхоналарини солиққа тортиш тизими соддалаштирилди.

Истеъмол товарлари ишлаб чиқарадиган корхоналарга солиқ борасида бир қатор имтиёзлар берилди.

Корхона ва ташкилотларда меҳнатга ҳақ тўлаш учун йўналтирилган маблағларнинг давлат томонидан меъёрга солиниши бекор қилинди.

Барча ҳўжалик юритувчи субъектларга тижорат банкларидаги ўз ҳисоб рақамларидан ўзлари топширган нақд пул тушуми миқдоридан талаб қилинган вақтда нақд пул олиш ҳуқуқи берилди.

Корхоналарнинг биржадан ташқари валютани бозоридан фойдаланиш имкониятлари сезиларли даражада эркинлаштирилди, лицензиялар бериш тартибига солиниди, юридик шахслар учун конвертация ва хорижий валютани сотиб олиш тартиби анча соддалаштирилди.

Хурматли дўстлар!

Ўтган йил мобайнида иқтисодийни бошқаришни янада эркинлаштириш масалаларига катта эътибор берилди. Давлат бошқарув органлари ва тармоқ вазирликларини бозор иқтисодиёти талабларига кўпроқ жавоб берадиган тузилмаларга айлантириш борасидаги ишлар давом эттирилди.

Хусусан, Фан ва техника давлат кўмитаси тугатилиб, Фан ва технологиялар марказига, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги эса агентликка айлантирилди. Шуниингдек, Давлат матбуот кўмитаси ҳам агентликка айлантирилди, унинг мақоми ва вазифалари қайта кўриб чиқилди.

Жаҳон бозоридан шаклланаётган нарх-наво қонунқирасидан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимизда тайёрланаётган пахта хомашёси, пахта толаси ва галла каби муҳим қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларига нарх белгилашнинг замонавий тизими жорий этилди.

Ташқи иқтисодий фаолиятни бошқариш эркинлаштирилмоқда ва халқаро андозаларга мос ҳолга келтирилмоқда. Бу мақсадда четдан келтирилаётган маҳсулотлар учун олинган божхона тўловлари унификация қилинди, импортга оид шартномаларни рўйхатдан ўтказиш тартиби соддалаштирилди. Республика ҳудудига олиб кирилаётган товарларни мажбурий равишда сертифицициялаш тизими, шунингдек, Жаҳон божхона ташкилотлари талабларига жавоб берадиган меъёр ва стандартлар жорий этилди.

Давлат ва назорат қилувчи идоралар томонидан корхоналарнинг ҳўжалик фаолиятига аралашуш ҳоллари камайиб бормоқда.

Бу ўринда ҳўжалик юритувчи субъектларни ноқонуний текширишлар сони кескин камайганини айтиб ўтмоқ лозим. Агар 2001 йилда тадбиркорлар фаолиятини ноқонуний текшириш бўйича 1 миң 450 та ҳолат аниқланган бўлса, 2002 йилда уларнинг сони 157 тани ташкил этди.

Айни вақтда адлия ва прокуратура органларининг биргалликдаги ҳаракатлари туфайли тадбиркорлар фаолиятига ноқонуний аралашуш билан боғлиқ 1 миң 30 та ҳолат аниқланди. Улар бўйича 13 та жиноят иши кўзгатилади, 88 та маъмурий қонунбузарлик ҳолати қайд этилди, шунингдек, бундай шахсларга нисбатан бошқа таъсир чоралари ҳам қўланди.

2002 йил мобайнида

адлия идоралари томонидан тадбиркорлар манфаатларини ҳимоя қилиш юзасидан судларга умумий қиймати 14 миллиард сўм миқдоридagi 8 миңдан ортиқ даъво аризаси киритилди. 2 миң 300 мансабдор шахсга нисбатан интизомий чора кўрилди. Улардан 290 нафари эғаллаб турган лавозимдан бўшатилади.

Иқтисодийнинг барқарор фаолият юритуши учун зарур шартшароит яратиш беришга қаратилган бозор инфратузилмаси институтларининг ривожланиши хусусида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Бу ерда гап биринчи гада молия ва банк тузилмаларини, сугурта, консалтинг ва лизинг компанияларини ривожлантириш ҳақида бормоқда. Банк тизимидаги иқтисодларни чуқурлаштириш нафақат банклар сонининг ортишига, шу билан бирга, хусусий банкларнинг ҳам кўпайишига туртки бериши.

Лекин, энг муҳими, тижорат банкларнинг барқарорлиги ва имкониятлари мустаҳкамланди. Ўтган ҳисобот йилида тижорат банкларининг ялпи капитали 43 фоизга, уларнинг ялпи активлари ҳажми эса - учдан бир баробарга ўсди. Аҳолининг тижорат банкларига қўйган омонатлари 2002 йилда 86 фоизга ортиб, 170 миллиард сўмга етди. Банкларни улар бевосита хизмат кўрсатадиган миқозларга яқинлаштириш мақсадида барча вилоят ва туманларда минибанклар тармоғи барпо этилмоқда. Бугунги кунда 530 та ана шундай банк очилган бўлиб, биргина ўтган йилнинг ўзида уларнинг сони даярли икки баравар кўпайди.

Биз тижорат банкларининг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари билан ўзаро муносабатларидаги ижобий ўзгаришларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашимиз лозим. Тижорат банклари томонидан кичик ва ўрта бизнес субъектлари учун ажратилган кредитлар ҳажми 2002 йилда 30 фоизга ортиб ва қарийб 265 миллиард сўмни ташкил этди.

Кейинги йилларда Европа тиланиши ва тараққиёт банки, Осие тараққиёт банки, Халқаро молия корпорацияси ва бошқа халқаро молия ташкилотларининг 450 миллион АКШ долларини миқдоридаги кредит ре-сурслари кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш мақсадларига йўналтирилди. Шу кунга қадар бу кредитлардан 345 миллион 800 миң АКШ долларини ўзлаштирилган бўлса, шунинг 87 миллион долларини биргина 2002 йилга тўғри келади. Бозор инфратузилмасининг энг муҳим институтларидан бири - тадбиркорлар ва аҳолини эҳтимоли бўлган турли зарарлардан ҳимоя қилишга қаратилган сугурта фаолияти ҳам ишчил ривожланиб бормоқда.

Хозирги вақтда бу соҳада 28 та компания иш юритмоқда, улар мамлакатимиз фуқаролари ва ташкилотларига 150 турдан ортиқ сугурта хизматини тақдир этмоқда. Биз янги иш бошлаётган тадбиркорларнинг ўз фаолияти учун зарур ускуна ва технологиялар сотиб олишига имкон берадиган лизинг тизимини ривожлантиришга ҳам алоҳида аҳамият бермоқдамиз.

Бугунги кунда мамлакатимизда 9 та тижорат банки ва 6 та ихтисослашган компания лизинг операцияларини ўтказмоқда. Биргина 2002 йилнинг ўзида улар томонидан лизинг шартла-

ри асосида умумий қиймати 500 миллион АКШ долларидан зиёд бўлган икки ярим миңга лойиха амалга оширилди.

Муҳтарам мажлис иштирокчилари!

Ислохотларни чуқурлаштириш ва иқтисодийни эркинлаштириш бўйича юртимизда амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида 2002 йили ишлаб чиқаришнинг барқарор ва мутаносиб ҳолда ўсишига эришилди.

Шу боис, ҳисобот даврида ялпи ички маҳсулот 4,2 фоизга ортиб, саннат маҳсулотлари - 8,5 фоиз, қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари - 6,1 фоиз, истеъмол товарлари ишлаб чиқариш эса 11,8 фоизга кўпайди.

Иқтисодийнинг барқарорлигини таъминлаб келаётган электро-энергетика, ёқилғи саннати, қора ва рангли металлургия, кимё ва нефть-кیمی саннати ва бошқа соҳалар жадал ривожланимоқда.

Ўтган йили мамлакатимизда бошқоқли дон етиштириш бўйича энг юқори кўрсаткичга эришилди - 5 миллион 400 миң тонналик хирмон бунёд этилди.

Молиявий ва пул муомаласи мутаносиблигини таъминлаш масалаларида ижобий натижалар қўлга киритилди.

Давлат бюджети тақчиллиги ялпи ички маҳсулот ҳажмига нисбатан 0,8 фоизни ташкил этди, яъни прогноз даражасидан анча паст бўлди.

2002 йилда қатъий пул-кредит сиёсати олиб бориш, пул массаси, кредит ва нақд пул эмиссиясини камайитириш бўйича аниқ чора-тадбирлар амалга оширилди. Натижада пул массасининг ўсиш суръати анча камайди, унинг ҳажми 2001 йили ялпи ички маҳсулотга нисбатан 14 фоизни ташкил этган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 12,5 фоиздан иборат бўлди.

Энди ижозатингиз билан ўтган йилги инвестиция ва иқтисодий таркибий сиёсатни амалга ошириш янги йилда ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

2002 йили иқтисодийга жалб этилган барча инвестициялар ҳажми 3,8 фоизга ўсиб, 1 триллион 400 миллиард сўмдан ортиди. Шундан 650 миллион АКШ долларидан ортиги ёки 20 фоиздан кўпроғи хорижий инвестициялардир.

Инвестициялар умумий ҳажмида корхоналарнинг ўзига тегишли бўлган ресурсларнинг 27,5 фоиздан 40 фоизга ошганини ижобий ҳолат сифатида алоҳида қайд этиши лозим.

Бу соҳада амалга оширилаётган тадбирлар натижасида ўтган йил давомида 56 та ишлаб чиқариш объекти ишга туширилди. Улардан 15 таси йирик корхона ва иншоотлардир.

Шулар қаторида 500 километр узунликдаги Учқудуқ-Нукус темир йўли, Қизилқум фосфорит комплексининг биринчи навбати ишга туширилди. Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш биришмасида хлорат натрий ва хлорат магний дефолантини тайёрлаш йўлга қўйилди.

Тошкент халқаро аэропорти ҳамда Самарқанд, Бухоро ва Урганч аэропортларини модернизация қилиш ишлари ниҳоятда етказилди.

Замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган Республика шошилини тиббий ёрдам маркази, «Хоразм» мексиканаси, «Нестле-Ўзбекистон», «Фармой», «Чиноз тўқимачи» каби қўшма корхоналар ва бошқа бир қатор иншоотлар барпо этилиб, фойдаланишга топширилди.

Барча инвестицияларнинг 58 фоиздан кўпроғи биринчи навбатда ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш, техник ва технология жиҳатдан қайта жиҳозлаш, янги қувватларни ишга туширишга йўналтирилди.

Натижада мамлакатимизда юксак технологияга асосланган ишлаб чиқариш корхоналари вужудга келмоқда, рақобатга бардошли янги маҳсулотлар ишлаб чиқариш жараёни фаол ўзлаштирилмоқда, биз учун долзарб масала бўлган аҳолини иш билан таъминлаш муаммолари ҳал этилмоқда.

Масалан, Шўртан газ-кимё комплексини олайлик. Бу ноёб ва улкан саннат корхонасини ишга тушириш хисобидан, аввало, бугунги кунда талаб катта бўлган энергетика ресурслари - газ маҳсулотлари ва суолтирилган газ, газ конденсати ишлаб чиқариш таъминланмоқда.

Шу билан бирга, бу ерда полиэтилен ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилиб, мамлакатимизда қишлоқ ҳўжалиги учун ўта зарур полиэтилен плёнкалар тайёрлайдиган корхоналарнинг тўла қувват билан ишлашига ҳам имконият яратилмоқда.

Ёки «ЎзДЭУавто» автомобил заводимизни олайлик. Кейинги йилларда бу корхонада тайёрланаётган автомобилларнинг моделлари янгилашга қаратилган реконструкция ишларининг иккинчи босқичи якунланди.

Бу эса қисқа вақт мобайнида, ишлаб чиқаришни тўхтатмаган ҳолда, мутлақо янги турдаги «Матиз» автомобиллари ҳамда янги конвейер тармоғини ишга тушириб, «Нексия» машинасининг янги моделини ишлаб чиқариш имконини бериши.

Тошкент трактор заводида Ўзбекистон-Хитой қўшма лойиҳасини амалга ошириш натижасида қишлоқ ҳўжалиги корхоналари, деҳқон ва фермер ҳўжаликлари учун илҳам тракторлар ишлаб чиқариш технологияси ўзлаштирилди.

«Кварц» акциядорлик жамиятидаги мавжуд ясси ойна ишлаб чиқариш линиясини реконструкция қилиш ишлари тугалланди. «Хива-Карпет» қўшма корхонасидаги маҳсулотлари ишлаб чиқариш бошланди, «Навоийазот» акциядорлик жамиятида каустик сода, «Фотон» акциядорлик жамиятида рангли телевизорлар, «ЎзКож» қўшма корхонасида эса автомобил саннати учун электр тасма ва ўтказгичлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бундай миқдорларни яна кўпайтириш мумкин.

Нафақат ишлаб чиқаришда, айни пайтда ўзимизда тайёрланган маҳсулотларнинг экспорт таркибида ҳам ижобий силжишлар кўзга ташланмоқда. Бу ўринда гап фақатгина хомашё ресурсларини четга чиқариш эмас, балки экспортга йўналтирилган рақобатга бардошли тайёр маҳсулотларни кўпайтириш ҳақида бормоқда.

Ўтган йил давомида корхоналарни молиявий соғломлаштириш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида зарар кўриб ишлаётган, рентабеллиги паст ва иқтисодий ночор корхоналар сони анча камайди.

Хукуматимиз зарар кўриб ишлаётган ва истикболсиз корхоналарни тугатиш бўйича махсус дастур қабул қилди. Ушбу дастурни илчил жорий этиш 2002 йилда 304 та корхона зарар кўриб ишлаб ҳолатидан чиқариш имконини берди, 154 та корхона бўйича эса тегишли банкрот-

лик жараёнилар бошлаб юборилди.

2003 йил 1 январь ҳолатига кўра, зарар кўриб ишлаётган корхоналар сони 2002 йилнинг шу даврига нисбатан 1,6 баробарга, иқтисодий ночор корхоналар эса қарийб икки баробарга камайди.

Ўтган йили инфляция даражаси анча пасайди - унинг ўртача ойлик миқдори 1,6 фоиздан иборат бўлди. 2001 йили бу кўрсаткич 2 фоизни ташкил этган эди.

2002 йили мамлакатимизда ўртача ойлик иш ҳақи миқдори 47 фоизга ошди, мактаб ўқитувчилари ҳамда олий ва ўрта-маҳсус ўқув юрталари профессор-ўқитувчиларининг маоши эса 1,6 баробарга кўпайди. Аҳоли жон бошига ялпи даромадлар йил давомида 1,4 баробар, реал даромадлар эса 12,6 фоизга ўсди.

Азиз дўстлар!

Биз 2002 йилга якун ёсар эканмиз, иқтисодий тармоқлари ва ижтимоий соҳадаги ҳал этилмаётган ва ислохотлар йўлида ҳали-бери говтўсиқ бўлиб турган айрим масала ва муаммоларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Бугунги кунда кўплаб корхоналарининг бозор шариоити ва талабларига ўта сезимли билан мослашган, ишлаб чиқараётган маҳсулотини сотиш учун ниҳоятда қийинчилик билан бозор топаётгани иқтисодийни ривожига катта тўсиқ бўлмоқда.

Ақсарият корхоналар раҳбарлари инвестициялар жалб этиш, ишлаб чиқаришни модернизациялаш ва техник қайта жиҳозлаш, кадрларни қайта тайёрлаш, янги, харидоригер маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ўтиш масалалари билан жиддий ва мунтазам шуғулланмапти.

2002 йилда республикамиз бўйича сотилмай ётган тайёр маҳсулотларнинг умумий қиймати 3 миллиард 800 миллион сўмдан зиёдни ташкил этди.

Бундай маҳсулотлар, айниқса «Ўзкимёсаннат», «Ўзбекэнерго» давлат акциядорлик компаниялари, «Махсусқотишма» республика бирлашмаси, Кишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги, «Ўзмашсаннат» ва «Ўзқоққотсаннат» уюмлари, «Ўзқурилиш материаллари» акциядорлик компанияси корхоналари омондорларида кўплаб миқдорда йиғилиб қолган.

Натижада катта ҳажмдаги моддий бойликлар ишлатилмасдан ҳаракатсиз ётибди, кўплаб турдаги хомашё ва материаллар, шунингдек, айланма маблағларнинг беҳуда сарф этилишига йўл қўйилмоқда.

Бир қатор концерн, корпорация, компания ва уюмларда ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражаси ҳамон пастлигича қолмоқда. Бундай корхоналарнинг молиявий аҳоли, айниқса, мураккабдир. Улардан қўнчилигининг рентабеллиги паст, иқтисодий жиҳатдан ночор ёки зарар кўриб ишламоқда.

Ўтган йили 128 та корхона ўз фаолиятини зарар билан якунлади. Уларнинг ақсарияти «Ўзбекэнерго», «Ўзкимёсаннат», «Ўзмашсаннат» каби тармоқларга қарашлидир.

Хукуматнинг зарар кўриб ишлаётган корхоналарни тугатиш бўйича қабул қилинган махсус қарори сўзсиз бажарилиши лозим. Унинг ижросини назорат қилиш вазифаси Иқтисодий вазирлиги ҳузуридаги Иқтисодий ночор корхоналар ишлари кўмитаси, Олий ҳўжалик суди, уюшмалар, корпорациялар, компаниялар ва бошқа

ҳўжалик бирлашмалари раҳбарлари зиммасига юклатилган.

Бугунги кунда қишлоқ ҳўжалигидаги ислохотларни янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш масаласи алоҳида эътибор талаб қилаётгани, ўйлайманки, ҳеч кимга сир эмас.

Ўтган давр мобайнида бозор иқтисодиёти талабларига жавоб берадиган қонунчилик ва ҳуқуқий асосни яратиш, давлат мулкни хусусийлаштириш, қишлоқда иқтисодий ва аграр муносабатларнинг мутлақо янги шакллари жорий қилиш борасида кўпгина ишлар амалга оширилганини тан олишимиз керак.

Асосан маъмурий-буйруқбозлик ва тақсимот вазибаларини баҳариб келган, аслида эса бутунлай ортиқча бўлган кўплаб бўғин ва тузилмаларга барҳам берилди.

Жамоа ва ижара мулки тамойилларига асосланган ширкат, фермер ва деҳқон ҳўжаликлари амалда шакллантириб бўлинди, ҳамма жойда маҳсулот етиштирувчи деҳқон билан жамоа ҳўжалиги ўртасида пудрат-шартнома муносабатлари жорий этилмоқда.

Фермер ҳўжаликлари янада ривожлантириш, уларга янги рағбатлантирувчи омиллар яратиш бериш, деҳқонларнинг онгу тафаккурида мулкка эгаллик ҳиссиётини мустаҳкамлаш мақсадида амалий ишлар қилинмоқда.

Кишлоқ ҳўжалиги ишлаб чиқаришини ислохот қилиш йўлида қурилаётган бундай чора-тадбирлар рўйхатини яна давом эттириш мумкин.

Қисқача қилиб айтган бўлсак, қишлоқда янгилаш ва ўзгаришлар жараёнини амалга ошириш борасида танланган ислохотлар стратегияси бугунги куннинг ўзида ўз натижаларини бермоқда, десак, ўйлайманки, ҳеч қандай хато бўлмапти.

Шу билан бирга, бутун маъсулиятни зиммага олган ҳолда шунини эътироф этиш кераки, қишлоқ ҳўжалигини ислохот қилишга қаратилган барча чора-тадбирларга қарамай, бу тармоқ ҳали-ҳамон мамлакатимиз иқтисодиётида жорий этилаётган ислохотларга, бугунги ҳаётнинг ўзи такозо этаётган ўзгариш ва талабларга амал қилиш йўлида энг оғир соҳа бўлиб қолмоқда.

Ва бунинг асосий сабаби, аввало, ўз умрини яшаб бўлган эски маъмурий-буйруқбозлик тизимидан, одамлар онгда чуқур илдиш отган ўтмиш қолипларидан қутулиш жараёнининг жуда қийин кечаётганида, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Бошқача айтганда, кўпгина ҳолларда шакл ўзгариб, моҳият, маъно-мазмун эса эскича қолмоқда. Биргина мисол келтираман. Барча вилоят ва туманларда содир жамоа ҳўжаликлари ширкат ҳўжаликларига айлантирилган. Лекин жиддий таҳлил этадиган бўлсак, ана шу янги ширкатлар кўпгина жойларда эски жамоа ҳўжаликлари деярли фарқ қилмаслиги аён бўлади.

Модомики, ширкат ҳўжаликлари - жамоа ҳўжалигининг пайчилик асосига қурилган бутунлай янги шакли экан, уларда мулкка, ерга мутлақо янги муносабатлар жорий этилиши зарур. Энг муҳими, жамоанинг ҳар бир аъзоси ўз пайига эга бўлиши, қилган меҳнати учун эски замонадаги, ҳаммага бир хил бўлсин, деган тенгчилик тамойили асосида эмас, ҳўжалик ютуқларига қўшган шахсий ҳиссасига қараб ўз ҳақини

олиши керак.

Биз қишлоқда бозор муносабатларини жорий қилишни маъно-моҳияти - бу аввало, энг асосий бойлигимиз бўлган ердан қандай фойдаланиш, қаерга нима экиш, қанча ҳосил етиштиришни қатъий белгилаб берадиган эскича қарашлардан воз кечиш эканини чуқур англаб олишимиз даркор.

Бу, биринчи навбатда, бозор муносабатларига мос келадиган ҳамда қишлоқ ҳўжалигидаги ишлаб чиқарувчиларнинг эркин фаолиятини чекламайдиган мутлақо янги баҳолаш мезонларига ўтиш демакдир.

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, қишлоқ ҳўжалигини бошқаришнинг асосий тамойилларини аниқ белгила олиш ва тартибга солиш фурсати аллақачон етди: мамлакат миқосидаги раҳбар идора-Кишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги нима учун жавоб беради, вилоят ва туман даражасидаги раҳбар ва мутасаддилар қандай масалалар учун маъсул эканини ва ниҳоят, ҳўжалик, яъни маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг вазибалари ва маъсулиятини ҳуқуқий жиҳатдан аниқ белгилаб қўйиш зарур.

Ва бунда қуйи бошқарув бўғинларининг ишга тепадан туриб ноқонуний аралашуш ҳолатларига асло йўл қўймаслик даркор.

Ширкат ҳўжаликлари раҳбарларини сайлаш ва лавозимдан озод этиш тартибининг тубдан қайта кўриб чиқиш ва қаттиқ назорат қилиш керак, деб ўйлайман. Бу масалада туман ва вилоят ҳўжаликларининг ўзбошимчалигига чек қўйиш зарур.

Бугунги кунда шартнома интизомининг пастлиги қишлоқ ҳўжалигини ислохот қилиш борасида ҳамон энг заиф бўғин бўлиб қолмоқда. Бу тизим қишлоқда, асосан, расмиятчилик учунгина жорий этилаётганини тан олишимиз керак.

Адлия вазирлиги ва унинг жойлардаги ташкилотлари барча даражада тузилган шартномаларнинг сифати ва сўзсиз бажарилиши устидан назоратни қайтириши лозим. Кўп ҳолларда бу шартномаларнинг ижросини назорат қилиш ва айбдор шахслардан ўз зиммасига олган мажбуриятини бажармагани учун судлар орқали жавоб талаб қилиш қийин кечмоқда.

Бу масалага жиддий эътибор қаратиш зарур. Чунки шартномаларнинг қўнчилигида на ижро муддати, на ўз вақтида бажарилмагани учун жазима чоралари аниқ белгилаб қўйилмаган.

Гап бу ўринда аниқ субъектлар, яъни қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотини ишлаб чиқарувчилар ҳамда бу соҳага хизмат кўрсатувчи, уни техника ва ёқилғи, транспорт ва уруғлик, маблағ, кредит ва бошқа барча керакли ресурслар билан таъминлайдиган ташкилотлар ўртасида шартномаларнинг тузилиши ва олинган мажбуриятларнинг бажарилишини назорат қилиб борадиган аниқ механизмни яратиш зарурати ҳақида кетяпти.

Шартнома тузиш тизимини қайта кўриб чиқиш ва шартнома интизомини мустаҳкамлаш ҳақида гапирганда, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқарувчилар бу борада асосий бўғин бўлиб қолишини қатъий белгилаб қўйиш керак. Чунки ана шу бўғинга хизмат кўрсатадиган барча пудратчи субъектларнинг молиявий аҳоли, аввало, ишлаб чиқарувчининг самарали ва умумий ишлаши ҳамда фаолиятининг якуний натижаларига боғлиқ.

Бу барча учун аксио-

ма, яъни икки қарра икки - тўрт дегандек равшан бўлиши зарур. Лўнда қилиб айтган бўлсак, қишлоқ ҳўжалигини ислохот қилишда муваффақиятни таъминлайдиган бош омил - бу ишлаб чиқарувчига кўпроқ эркинлик бериш, унинг қўл-оёғини боғлаб, фаолиятига монелик қилаётган барча тўсиқларни бартараф этишдан иборатдир.

Шунинг учун бошқаруви соддалаштириш, юқоридан туриб ўринсиз кўрсатма ва буйруқлар беришга чек қўйиш, аксинча, фермер ҳўжаликларини ривожлантириш масалаларини ҳал қилиш ва қишлоқдаги товар ишлаб чиқарувчиларни ҳўжалик юритушининг замонавий услубларига ўргатиш билан шуғулланиш керак. Бу масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси қарорининг лойиҳаси тайёрланган. Ўйлайманки, у тез

ИҚТИСОДИЙ САЛОҲИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШДИР

топилиб, на маъмурий, на жиний жавобгарликка тортилгани йўқ.

Тайёрланаётган лойиҳа-смета ҳужжатлари қийматининг юқорилиги ва сифати пастилик ҳам жиддий эътирозларга сабаб бўлмоқда. Кўплаб лойиҳа институтлари хусусийлаштирилганига қарамай, улар ўртасида ҳозиргача ҳақиқий рақобат йўқ. Қурилиш маҳсулотлари, бинокорлик материаллари ва конструкцияларига нарх белгилаш тизимида юзага келган ишларнинг аҳоли ҳам катта таъминоти бўлиши керак.

Айниқса, марказлаштирилган ва бюджет манбалари ҳисобидан молиялаштирилган объектларни қуришга доир пудрат ишларини бажаришда смета нархларини, қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини сунъий тарзда ошириш ҳоллари кўплаб учрайди. Амалда бу соҳада коррупциялашган бир тизим пайдо бўлди: айрим қурилиш ташкилотлари бинокорлик материалларини тўғридан-тўғри ишлаб чиқарувчилардан эмас, балки пудратчи ташкилотлар раҳбарларининг қариндош-уруғи ёки таниш-билиши бўлган учинчи шахс - воситачилардан сотиб олади.

Акс ҳолда, 2002 йилда қурилиш материаллари, бутловчи қисмлар ва ускуналар сотиб олиш бўйича бор-йўғи 39 та тендер савдоси ўтказилганини қандай изоҳлаш мумкин?

Капитал қурилишда нарх-навои шакллантириш масалаларини чуқур ва батафсил кўриб чиқиш учун молия вазирлиги М.Нурмуродов раҳбарлигида махсус комиссия ташкил этилди. Унинг таркибига Президент дивони, Бош прокуратура ва бошқа манфаатдор идоралар ходимлари киритилди.

Комиссияга қурилиш сарф-ҳаражатларининг ошишига таъсир этувчи омилларни чуқур ўрганиш, ўтказилаётган тендер савдолари натижаларини, бинокорлик материаллари ва ускуналар харид қилишининг шакллантирилган тизимини танқидий нуқтаи назардан баҳолаш ҳамда бу масалалар юзасидан 15 апрелгача Вазирлар Маҳкамасига аниқ тақлифлар киритиш вазифаси топширилди.

Албатта, кўплаб комиссиялар ташкил этиш, суниестемолчиликка йўл қўйган айбдорларни жазолаш мумкин, лекин бу муаммоларни ечиш учун, аввало, мана шу соҳани бошқарадиган раҳбарлардан сўраш керак: нима учун бугунгача бу соҳада бозор муносабатларига мутлақо жавоб бермайдиган, юқорида қайд этилган нуқсон ва бемаза ишларга йўл қўйилмоқда? Нима учун бундай ҳолатларнинг олдини олиш чоралари қўрилмапти - бугун масалани аниқ тарзда қатъий қилиб қўйиш керак.

Вазирлар Маҳкамасининг К.Тулаганов раҳбарлигидаги қурилиш комплекси маҳаллий ҳокимликлар билан биргаликда бу соҳада тегишли тартиб ўрната оладими ўзи, йўқми?

Келинг, энди уй-жой-коммунал хўжаликда иқтисодий ислохотлар қандай амалга оширилаётганини танқидий нуқтаи назардан кўриб чиқайлик. Қуйидаги рақамларга эътибор беринг.

Бугунги кунда қишлоқ жойларини марказлаштирилган ҳолда ичимлик сув билан таъминлаш даражаси республика бўйича 78 фоизни, табиий газ билан таъминлаш эса 75 фоизни ташкил этади.

Агар 90-йиллар бошида қишлоқ жойлардаги уйларни газлаштириш

даражаси Сурхондарё вилоятида 3,2 фоизни ташкил этган бўлса, бугунги кунга келиб бу кўрсаткич 59 фоизга етди. Қашқадарё вилоятида 5,7 фоиздан 66 фоизга, Наманганда 10,5 фоиздан 70,5 фоизга, Андижонда 11 фоиздан 68,5 фоизга ўсди.

Ичимлик сув масаласида ҳам, айниқса экологик жиҳатдан мураккаб ҳудудларда, ана шундай ижобий ўзгаришларни қўришимиз мумкин. Масалан, Қорақалпоғистон Республикасида 1990 йилда қишлоқ аҳоли пунктларининг бор-йўғи 21,4 фоиз ичимлик сув билан таъминланган эди. Ҳозирги вақтда бу кўрсаткич 70 фоизга етказилди. Хоразм вилоятида бу рақам 23,2 фоиздан 64,2 фоизга ортди.

Таъкидлаш жоизки, 2002 йилда барча вилоятларда газ ва ичимлик сув тармоқларини қуриш ва ишга тушириш бўйича топшириқлар анча ортди билан бажарилди.

Жами 1 минг 876 километр сув тармоғи ва 3 минг 336 километр газ тармоғи фойдаланишга топширилди. 465 та қишлоқ аҳоли пунктига ичимлик сув, 308 та қишлоққа эса табиий газ биринчи марта етиб келди. Қўриқчи турибдики, бу соҳада катта ютуқлар бор ва уларни ҳеч ким инкор эта олмайди.

Лекин шу соҳада ҳали жуда катта муаммолар борлигини ҳам ҳеч ким инкор этолмайди. Ханузгача 2 мингдан ортиқ қишлоқ аҳоли пункти ичимлик сув билан таъминланмаган. Бундай жойлар Бухоро вилоятида (586 та), Қорақалпоғистон Республикасида (385 та), Самарқанд (303 та), Қашқадарё (270 та) ва Навоий (221 та) вилоятларида, айниқса, кўп.

Кўпгина олис қишлоқларимиз табиий газ, на суволирилган газ билан таъминланган. Бу соҳада, аввало, Қашқадарё (387 та), Самарқанд (226 та) ва Сурхондарё (210 та) вилоятларида оқсоқлик кўзга ташланмоқда.

Иқтисодиёт вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари билан бирга 2003-2005 йилларда қишлоқ аҳоли пунктларини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш дастурида белгиланган кўрсаткичларни яна бир бор тақийда нуқтаи назардан қайта кўриб чиқиши лозим.

Айниқса, газ ва сув билан таъминлаш даражаси паст бўлган ҳудудларда ушбу тармоқларни фойдаланишга топшириш жадаллаштириш учун реал молиявий манбаларга асосланган қўшимча чора-тадбирларни белгилаш керак.

Яна бир жиддий муамма - бу сув, газ, иссиқлик каби ўта муҳим ресурслардан оқилона ва тежамли фойдаланиш масаласидир.

2002 йилда уй-жойларга газ ўлчаш асбоблари ўрнатиш бўйича топширилган ошириб бажарилганига қарамай, бу борадаги умумий кўрсаткич, бор-йўғи 26 фоизни ташкил этган ҳолда, ҳамон пастиликча қолмоқда.

Хусусан, бу кўрсаткичлар Сурхондарё вилоятида 17,8 фоиз, Қашқадарёда 19,8 фоиз, Андижонда 20,2 фоиз, Наманганда 20,5 фоиз ва Қорақалпоғистон Республикасида 20 фоиз бўлиб, мамлакат даражасидан анча паст. Бунинг устига, Андижон, Тошкент ва Фарғона вилоятлари газ ўлчаш асбоблари ўрнатиш борасидagi йиллик топшириқларни бажара олмайди.

Уй-жойларга сув ўлчаш асбобларини ўрнатиш дастури амалда бажарилмади - 491 минг ўрнига фақат 138 минг 700 та

ўлчаш мосламаси ўрнатилади. Бу дастурнинг атиги 28,3 фоизини ташкил этади.

Мамлакат бўйича уй-жойларнинг бор-йўғи 8,3 фоизига совуқ сув ўлчаш асбоблари ўрнатирилган. Бу борадаги кўрсаткичлар Сирдарё вилоятида 1,3 фоиз, Сурхондарёда 1,7 фоиз, Андижонда 2,5 фоиз, Жиззахда 3,3 фоиз ва Қорақалпоғистон Республикасида 2,5 фоиз бўлиб, аҳоли айниқса қониқарсиз ҳолатда.

Уй-жой мулкдорлари ширкатлари фаолиятида ҳам ҳали ечимини топмаган кўплаб муаммолар мавжуд. Ҳозир бундай ширкатлар кўп қаватли уйларнинг 91 фоизини қамраб олган. Уй-жой мулкдорлари ширкатларини тузиш ва уларнинг фаолиятини ташкил этиш борасидаги ишлар етарли даражада жадал олиб борилмапти.

Хоразм вилоятида бор-йўғи 64 фоиз, Бухоро вилоятида 76 фоиз ва Наманган вилоятида 90 фоиз уй-жой ана шундай ширкатлар тасарруфига ўтказилган.

Коммунал хизматлар учун тўланмаган қарзлар миқдори республика бўйича бугунги кунда 4 миллиард 600 миллион сўмни ташкил этади. Айниқса, бу кўрсаткич Фарғона вилоятида 887 миллион 300 минг сўм, Сурхондарёда 638 миллион 500 минг сўм, Самарқандда 635 миллион 900 минг сўм, Бухорода 594 миллион 700 минг сўм ва Тошкент вилоятида 532 миллион 200 минг сўм бўлиб, қарздорлик миқдори ҳамон баландлигича қолмоқда.

Хурматли юртдошлар! **Бугунги кунда ички истеъмол бозорини озик-овқат ва ноозик-овқат товарлар билан тўлдириш борасида юзага келган аҳвол бизни қониқтирмайди.** Ички бозоримизни тўлдириш ва аҳолини биринчи навбатда санаёт истеъмол товарлари билан таъминлаш, хусусан, сўнгги вақтда кўпроқ импортга, бошқача айтганда, четдан мол олиб келишга боғлиқ бўлиб қолганини сезиш учун катта мутахассис бўлиш шарт эмас.

Айниқса, мамлакатимизга кўп миқдорда товарларнинг ноқонуний равишда, яъни контрабанда йўли билан олиб қилинган ташвиш тугдирмоқда. Бундай товарлар, жумладан, озик-овқат маҳсулотлари божхона масканларини четлаб ўтиб, бож ва солиқ тўланмасдан, энг ёмони - таркиби ва сифати текширилмаган ҳолда олиб қилинган.

Фақат 2002 йилнинг кейинги олти ойи давомида контрабанда йўли билан олиб қилинган 20 миллиард сўмликдан ортиқ товарнинг ушлаб қолингани ҳам бу борадаги аҳвол нечоғли жиддий бўлганини кўрсатиб турибди. Товарларнинг бундай назоратсиз, ноқонуний тарздаги оқимига ҳеч бир давлат иқтисодиёти, айниқса, ўз ривожланишининг ўтиш босқичида турган мамлакат иқтисодиёти дош бера олмайди.

Очқ айтишимиз керак, чегараларимиз ва чегара ҳудудларимизда мамлакатимизга контрабанда йўли орқали товар олиб кириш билан шуғулланадиган кучли, уюшган, коррупциялашган жиний тизим амалда шаклланди ва у иқтисодиётимизга катта зарар етказмоқда. Биз товарларни четдан олиб кириш ва сотишининг қонуний тартибни ўрнатиш учун зарур чораларни деярли ишлаб чиқдик ва бугунги кунда бу борадаги ишларни изчил давом эттирмоқдамиз.

Бизнинг мақсадимиз, биринчи навбатда, мамлакатимизга усти ялтироқ, ичи қалтироқ, сифа-

ти паст товарлар, жумладан, истеъмол қилиш мuddатлари ўтган озик-овқат маҳсулотлари, дори-дармонлар олиб қилинишига тўсик қўйишдир. Бу масалада бутун дунёда бўлганидек, божхона текширувини, давлат хазинасига тегишли солиқ ва божлар тўланишини таъминлашдир.

Биз, баъзи бир қоқок мамлакатларга ўхшаб, эртага аҳолимизнинг аксарияти четдан олиб келинадиган, сифати паст моллар билан олиб сотарлик қилиб, шу ҳисобидан кун кўрадиган ва шунга тобе бўлиб қоладиган вазиятнинг вужудга келишига йўл қўя олмаймиз. Бундай қарашларни қўллаш эртанги униб-ўсиб келаётган авлодимизга нисбатан жиноят бўлур эди.

Биз ўзимизда ишлаб чиқарилиши мумкин ва зарур бўлган товарлар ва маҳсулотларни ўз худудимизда ишлаб чиқаришни ташкил этишимиз ва бунинг учун барча керакли шартини яратишимиз керак. Бу бизнинг энг муҳим ва энг долзарб вазифамизга айланиши шарт.

Такор айтаман - гап бугун халқимиз истеъмол қиладиган молларнинг барча-барчасини ўзимизда ишлаб чиқариш ҳақида бораётгани йўқ. Ҳазини мақсадимиз, аввало, юртимизда кенг имкониятлар мавжудлигини, яъни, ҳам керакли хомаш, ҳам малакали ишчи кучларимиз борлигини инобатга олиб, рақобатбардор, сифатли маҳсулотларни ўз юртимизда чиқаришдир. Фақат шунинг ҳисобидан одамларни иш билан таъминлаш ва биз учун мураккаб бўлиб турган ишсизлик муаммосини ҳал этиш мумкин. Фақатгина шу йўл билан жаҳон ҳамжамияти ва дунё бозорига ўзимизга муносиб ўринни эгаллашимиз мумкин.

Энди, мамлакатимиз аҳолисининг эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда, ўзимизда нималар ишлаб чиқарилаётгани, уларнинг сифати қандайлиги, энг муҳими - қандай нархда сотилаётганини кўриб чиқайлик.

Мен бу ўринда айрим мисолларни келтирмоқчиман, ҳолос.

Бугунги кунда ички бозорда сотилаётган барча тикувчилик маҳсулотларининг 75 фоиздан кўпроғи, пойабзалнинг қарийб 50 фоизи, атир совун ва синтетик ювтиш воситаларининг деярли 80 фоизи, республикада истеъмол қилинаётган мол ёғи ва консерваларнинг 50 фоиздан зиёди, маийшй электротехника буюмларининг эса деярли 100 фоизи Ўзбекистонга четдан олиб келинмапти.

Мана шундай ҳолатдан келиб чиқиб, ўз-ўзидан табиий савол туғилади: хўш, ўзимизнинг ташкилот ва корхоналаримиз нима қилипти, уларнинг истеъмол моллари ишлаб чиқариш учун масъул раҳбарлари нима билан банд?

Бош прокуратура томонидан тикувчилик саноатига қарашли «Юлдуз» ва «Малика» корхоналари текширилганида, кишининг газабини кўзгайдиган хўжасизлик, мулкни талон-торож қилиш ва ўзлаштириш, бино ва дастохларни арзимаган пулга ижарага бериш, яширинча ҳисоботга кирмаган маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотиш (шахсат) фойда учун, албатта, нархларини сунъий равишда ошириш билан боғлиқ кўпгина салбий фактлар аниқланди.

Айни вақтда бозорни ўрганиш - маркетинг бўйича, хариддоригар тошварлар ишлаб чиқариш йўлга қўйиш, замонавий менежментни жорий қилиш, ходимларни рағбатлантириш, яъни уларнинг иш ҳақини ошириш

борасида ҳеч қандай ҳаракат ёки интилишининг ўзи йўқ.

Биз маҳаллий шартини ишлаб чиқаришни рағбатлантиришга доир кенг кўламли солиқ имтиёзлари тизимини қабул қилдик. Барака топқурлар, айтинглар, давлат яна нима қилсин, яна нима берсин? Қотиб қолган раҳбар кадрларни уйғотиш, уларнинг астойдил ишлаши учун, айтинглар, яна қандай шартини яратиш керак?

Ёки савдо тизимида бугун нималар бўляпти? Солиқ идоралари томонидан текширилган 6 мингта савдо ташкилотининг 90 фоизидан кўпроғида белгиланган чакана савдо қондалари бузилган - назорат-касса апаратлари умуман йўқлиги ёки ишлатилмаётгани, товарлар квантасиясиз сотилаётгани, нақд пул тушуми ўз вақтида банкларга топширилмаётгани аниқланди.

Товар ишлаб чиқарувчи корхоналар ва савдо ташкилотлари ўртасида ҳақдорлик ҳақида қилишнинг аниқ механизми йўқ. Аслини олганда, улгуржи савдо бўғини ишламапти, зиммасида ҳеч қандай моддий жавобгарлик бўлмаган майхонларда воситачилар тармоғи эса кенг миқёсда ёйилиб бормоқда.

Маҳсулот харидорга етиб боргунча бир неча «кўл»дан, яъни олиб сотарлардан ўтади. Оқибатда нарх-наво ошади, жабрини эса яна харидор тортади.

Хукуматимиз томонидан улгуржи ва чакана савдонинг тартибга солиш, республика ҳудудида улгуржи савдо базалари, дўконлар, умумий овқатланиш ва маийшй хизмат кўрсатиш корхоналари тармоғини ривожлантиришга қаратилган бир қанча муҳим қарорлар қабул қилинди. Ушбу қарорлар ижросини биринчи ярим йиллик натижаларини яқин қилишда кўриб чиқиш ва уларга зарур тузатишлар киритиш лозим, деб ўйлайман.

Хурматли дўстлар! 2002 йил якунлари ва мамлакатимиз иқтисодиётида ўтказилаётган ислохотлар самарадорлигини умумлаштирар эканмиз, қўлга киритилган муқаррар ютуқларимиз билан бир қаторда, шунинг тақдирини ҳисобга олиб, иқтисодиётимиздаги ўсиш суръатлари, ҳаётимизнинг барча жаҳаларидаги ўзгаришлар, ҳеч шубҳасиз, бундан ҳам юқори бўлиши мумкин эди. Бунинг сабаблари кўп, албатта. Бироқ энг жиддий сабаблардан бири - ислохотлар тўлиқ эмас, чала-ярим ҳолда амалга оширилаётгани билан боғлиқдир.

Иқтисодиётни эркинлаштириш, унинг мутаноаб ва барқарор ривожланишини таъминлаш, пировардида аҳоли фаровонлигини янада оширишга қаратилган стратегик мақсадимиз сари қўйётган қадамларимизга бугун сустохлиқ, бошланган ишларнинг ўз манткий якунига етказилмаётгани салбий таъсир кўрсатмоқда.

Шу боис, 2003 йилда олдимизда турган муҳим устувор вазифалар ҳақида гапирар эканмиз, **асосий эътиборини айнан мана шу муаммага, яъни, ислохотларни чала-ярим амалга ошириш ҳолатларига барҳам бериш, биринчи қаватда мамлакатимиз иқтисодиётини ҳусусий секторнинг аҳамияти ва ролини кучайтиришга қаратишимиз керак.**

Биз қаердаки ҳақиқий мулкдор пайдо бўлса, ўша жойда ислохотлар муваффақиятли амалга оширилаётганига қайта-қайта ишонч ҳосил қилмоқдамиз. Корпоратив ёки ҳусусий мулкдорми,

бундан қатъи назар - энг асосийси, сўзда эмас, амалда мулкдор бўлиши лозим.

Иқтисодиётимизда давлатнинг иштироки ҳамон хаддан ташқари катта бўлиб қолаётганини тан олишимиз керак. Бу, аввало, мулкда давлат улуши бўлган корхоналар сонининг кўп экани, хусусийлаштирилган корхоналарнинг нисом жамғармасида давлат улушининг анча юқорилиги ва давлатнинг корхоналарнинг иқтисодий ва ҳўжалик фаолиятига бевосита аралашувида намоён бўлмоқда.

Мулкни хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш борасидаги ишлар ҳам жиддий эътибор беришни талаб этади. Аслида, республикада хусусийлаштириш кўп ҳолларда номигагина ўтказилмоқда.

Бир қарашда қонунчилик нуқтаи назаридан белгиланган барча талаб ва меъёрлар бажарилгандек туюлади, корхоналар хусусийлаштирилиб, расман давлат тасарруфидан чиқарилади. Лекин, афсуски, бу борада алоҳида қарашларни талаб этидиган кўплаб турли муаммолар юзага келмоқда.

Гап шундаки, аксарият хусусийлаштирилган корхоналарда акциялар орқали маълум миқдорда давлат тасарруфидан қилинган кўплаб турли муаммолар юзага келмоқда.

Гап шундаки, аксарият хусусийлаштирилган корхоналарда акциялар орқали маълум миқдорда давлат тасарруфидан қилинган кўплаб турли муаммолар юзага келмоқда.

Бу масаланинг яна бир жиҳати шундаки, ўз вақтида корхоналарнинг давлатга тегишли акцияларининг бир қисми юқори уюшма, корпорация ва компанияларнинг ишончли бошқарувига топширилган эди. Бунда ҳўжалик бирлашмаларининг тармоқда ягона техникавий ва технология қисқартириш. Бу улуш фақат стратегик аҳамиятга эга бўлиши кўзда тутилган эди.

Амалда эса уюшма ва компаниялар томонидан корхоналарнинг ҳўжалик фаолиятига бўлар-бўлмас аралашуш, бошқарув ишлари билан шуғулланиш, кадрлар масаласини ўз билганча ҳал этиш ҳолатлари кузатишмоқда. Бундай ҳолда уюшманинг аввалги тарихи қарашлидан нима фарқи қолади?

Мисол учун, давлатга қарашли Тошкент компрессор заводи 1994 йили акциядорлик жамиятига айлантирилган эди.

Эмиссия режасига кўра, акцияларнинг 25 фоизи давлат тасарруфидан қолди, салкам 10 фоизи жамоага берилди, қолган акциялар эса эркин савдога чиқарилиши зарур эди.

Бироқ акцияларнинг 35 фоиздан кўпроғи жойлаштирилмасдан қилиб кетди. Бундан ташқари, ўтказилган тафтиш давомида мулкнинг бир қисми умуман нархланмаган аниқланди, жойлаштирилмаган акцияларнинг реал улуши эса бугун 66 фоизни ташкил этади.

Завод акциядорлик корхонасига айлантирилганидан сўнг, илгари унга раҳбарлик қилиб келган собиқ директор акциядорлик жамияти бошқаруви раиси этиб тайинланган. Ва кейинчалик жамоа мулкни ўзбошимчилик билан тасарруф этгани, уни талон-торож қилгани учун тергов органлари тавсияси билан лавозимидан олинган.

Хўш, қузатув кенгаши, акциядорлар ййгилиши қайёга қараган? Афсуски, бу масалалар улар томонидан кўриб ҳам чиқилмаган. Чунки қузатув кенгашига турли йилларда жамиятнинг бош тех-

нологи, раиснинг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари, бош конструктор бўлиб ишлаган шахслар раислик қилган. Бир сўз билан айтганда, кенгашга фақат директорнинг қўли остида ишловчи одамлар раҳбар бўлган.

Мен хусусийлаштирилган корхоналар акцияларини эркин савдога чиқариш сунъий равишда тўхтатиб қўйилгани, акциядорлик жамиятларининг қузатув кенгашларини амалда директорлар зотига тобе бўлиб, собиқ директорлар эса корхонада том маънодаги яққа ҳўжайинга айланган қолганини исботловчи кўплаб мисолларни келтиришим мумкин.

Бундай ҳолатларнинг салбий томони шундаки, директорнинг қонунга биноан акциядорлар олдида ҳисобот бериши лозим бўлган, шу шарт билан ишга олинган бошқарувчи экани ва унинг эртага ҳам директор лавозимига қайтиши ёки қолмаслиги акциядорларнинг овози ҳамда қарорларига боғлиқлиги мутлақо ҳисобга олинмаган.

Бундай ҳолатларга йўл қўйиб берган, Вазирлар Маҳкамасида ва Давлат мулкни қўмитасида юқори лавозимларда ўтирган мутасаддилар қандай жавоб беради?

Бугунги кунда олдимизда, таъбир жоиз бўлса, «расмий хусусийлаштирилган том маънодаги амалий хусусийлаштиришга ўтишдек» ўта муҳим вазифа турилди.

Хусусий мулкчиликнинг ролини тубдан ошириш, хусусийлаштирилган корхоналарнинг бошқарувида давлат улушини мустаҳкамлаш мақсадида фармон қабул қилинганидан хабарингиз бор, деб ўйлайман.

Бу фармонда қуйидаги асосий вазифалар белгиланганини ана бир бор эслатиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, хусусийлаштирилган корхоналарнинг нисом жамғармасида давлат улушини қисқартириш. Бу улуш фақат стратегик аҳамиятга эга бўлиши кўзда тутилган эди.

Иккинчидан, концерн уюшма ва холдинг компанияларининг ҳамон тузилган аввалги вазирлик раҳбари каби иш юритишига, уларнинг корхоналарига молиявий-ҳўжалик фаолиятига ноқонуний аралашувида чек қўйиш.

Учинчидан, акциядорлик жамиятларига айлантирилган корхоналарнинг бошқарувида акциядорларнинг ролини кучайтириш. Бунда акциядорлик жамиятлари директорларининг вазифасини тубдан ўзгартириш ва қайта кўриб чиқиш, уларни бир йил мuddатга ваколат олиб ишлайдиган бошқарувчиларга айлантириш масаласи қўйилмоқда.

Бир йилдан кейин улар ўз ишини яна давом эттирадими, йўқми, бунга акциядорлар ййгилиши, уларнинг йил якуни бўйича берган ҳисоботидан келиб чиққан ҳолда, ҳал этади.

Ўз-ўзидан аниқки, иқтисодиётимиздаги ислохотларнинг истиқболлиги кўп жиҳатдан мазкур фармонда баён этилган ушбу вазифалар қандай амалга оширилишига боғлиқ бўлганини исботловчи кўплаб мисолларни келтиришим мумкин.

Биз тезкор техникавий тараққиёт, шиддат билан ривожланаётган ва мунтазам янгилаётган замонавий юқори технологиялар, ахборот-компьютер тизимлари асрида яшаётганимизни унутмаслигимиз даркор. Ўзингиз ўйланг, бугун ўта илгор бўлиб кўринган технологиялар ҳам 5-7 йиллик қисқа вақт мобайнида эскириб, уларнинг ўрнини янада такомиллашган технологиялар эгалламоқда.

Шу ўринда йирик трансмиллй компанияларда кадрларни профессионал жиҳатдан ўстириш тизими қандай йўлга қўйилганига эътибор қаратайлик. Улар ушбу масалага катта аҳамият беради ва, энг асосийси, кўп маблағ ажратади.

Мазкур фирмаларда олий маълумотли мутахассислар билан замонавий юқори технологияларни ўзлаштирган малакали ишчилар ёнма-ён меҳнат қилади. Бундай кадрларни тайёрлаш учун бир неча йил, баъзида ўн йиллар талаб этилади.

Масаланинг яна бир ўта муҳим жиҳати шундаки, бу ерда рағбатлантиришнинг самарали тизими мавжуд бўлиб, лавозим учун эмас, балки малака учун ҳақ тўланади. Биз ҳам ана шундай тизимни яратишимиз даркор. Тан олиш керакки, бизда кадрларни қайта тайёрлаш билан идора ва ташкилотлар деярли шуғулланмапти. Шуғулланган тақдирда ҳам, бу иш муайян тизимга асосланган ҳолда, изчиллик билан амалга оширилмайди.

Юртбошимиз таъкидлаганларидек, ҳеч бир нарса мамлакатни спорт каби дунёга танита олмайди. Спорт шарофати билан эндиликда Андижонни жуда кўплаб мамлакатларда билишади. 1999 йили АКШнинг Хьюстон шаҳридаги рингда жаҳон чемпиони бўлган Мухаммадқодир Абдуллаев боши узра Ўзбекистон байрогини баланд кўтаради. Шунда залда ўтирган америкаликлар чемпион қайси юрт ва миллат вакили эканлигини билиб оладилар.

Шу тариха жаҳон спортида андижонликларнинг ҳам ўз ўрни бор, десак муболага эмас. Вилоят ҳокимлиги жисмоний тарбия ва спорт кўмитаси раиси Мадор МУХИТДИНОВ билан муҳбиримиз ўртасидаги мулоқотда айнан Андижон спортининг тарихи, бугуни ва эртаси ҳақида гап борди.

АНДИЖОН АЛПОМИШЛАРИ

Андижон спорти том маънода мустақиллигимиз, истиқлолимиз тенгдошидир. Бунинг учун ўтмишни эслаш қиёфа. Хорижга мусобақаларга рухсат олиш учун Москва, турли идораларнинг оstonаларида сарғардик. Ким голибу ким мағлуб майдонда эмас, кабинетларда ҳал этиларди. Иншоотлар қуриш, инвентарлар сотиб олиш, командани жамлаш, барча молиявий юмушларга ечим топиш учун «катта оғ»ларимизнинг кўзига қараб турардик.

Андижонликлар номи биринчи марта Швейцариянинг Лозанна шаҳрида акс-садо берди. «Звезда» чим устида ҳоккей клубимиз халқаро турнир голиби бўлди. 1992 йили «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонун қабул қилиниши вилоятда спортнинг жадал ривожига туртки бўлди.

Сафар ҳаражатлари, ёрдамчи биналар ажратиш, кадрлар тайёрлаш юмушлари ҳокимлик назоратида. Бу тадбирлар замирида аҳоли соғлигини мустаҳкамлаш, йигит-қизларимизни мард, чаққон, жасур, аҳил, қомил инсонлар қилиб вояга етказиш манфаатлари ётади. Айниқса шаҳардаги «Спартак» ўйингоҳининг қайта таъмирланиши жисмоний тарбия ва спорт ишларининг салмоғида катта рол ўйнади. Андижоннинг спорт маҳорати жаҳонга ёйила бошлади. Испаниянинг Барселона шаҳрида ўтказилган XXV ёзги Олимпиада ўйинларида ҳамюртларимиз А.Красноярцев, И.Муллагазов, А.Домашев каби спортчиларимиз мамлакатимиз тарбиясида қатнашдилар. 1993 йили «Бактрия» давлатлари кубогига гроссмейстер

А.Таштемиров Андижонни шохмат оламига танитди. Рақибини «цейтнот»га тушириб халқаро зукколар жаңида иккинчи ўринга чиқди.

Мамлакатда биринчи бўлиб жаҳон андозаларида мос ва хос теннис кортининг Андижонда бунёд этилиши ҳам тасодифий эмас. «Челленжер» халқаро турнири ўтказилиб, унда 24 давлатдан 110 нафар ракетка устаси қатнашди. «Ибрат» теннис турнири ҳам ўзидан яшаном қолдирди. Вилоят бошқармалари бошқалари, туман ва шаҳар ҳокимликлари вакиллари саралаш беллашувларида муваффақиятли иштирок этидилар.

Минглаб мухлисларни ром этган спорт тури – футбол вилоятимизда тез суръатлар билан ривожланмоқда. Вазирилар Маҳкамасининг 1996 йил 17 январдаги 27-сонли «Ўзбекистонда футболни ривожлантиришнинг ташкилий асослари ва принциплари тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори вилоятимиз спорт ҳаётида кенг қўламли йўғаришлар ясади. Қарорга жавобан, ёш футболчилар тайёрлайдиган лицей-интернат виллоятда қурилади, унга 100 нафар иқтидорли ёшлар жалб қилинди. Кези келганда, республика миллий Олимпия кўмитасининг вилоят бўлими спортчи ёш ўринбосарларни етиштириб чиқаришдаги муносиб ҳиссасини кўрсатиш, жоз. Ушайлийк 221 нафар биринчи даражали спортчи, 72 нафар спорт усталигига номзод, 31 нафар спорт устаси, 3 нафар халқаро спорт устози тайёрланди. Футбол вилоятимизда торабора кенг қулоч ёя бошлади. Андижон шаҳрида «Наврўз» ўйингоҳи қурилади ишга туширилди. Олтинқўл, Андижон туманларида футбол ўйингоҳлари,

теннис кортлари янгитдан барпо этилди. 1997 йили Венгрияда бўлиб ўтган бокс бўйича жаҳон биринчилигида Андижон номи яна янгради. Руслан Чагаев жаҳон чемпиони номига сазовор бўлди. Таиланддаги XIII Осиё ўйинларида боксда М.Абдуллаев биринчи ўринни, оғир атлетикачи И.Халилов, байдаркачи Т.Левинов иккинчи ўринни, мерган А.Аксёнова учинчи ўринга муносиб топилди. Мухаммадқодир Абдуллаев жаҳон кубогини кўлга киритди.

Эндиликда Ўзбекистон чарм кўлқоп усталари сафида андижонлик жаҳон чемпиони Мухаммадқодир Абдуллаев, Руслан Чагаев, Ўткир Ҳайдаров, Сергей Михайлов, Тўлқин Турғуновлар савлат тўкиб турганлигидан фахрланганимиз. Шу боисдан М.Абдуллаев «Эл-юрт хурмати» орденни, У.Ҳайдаров, Р.Чагаев, Т.Турғуновлар «Ўзбекистон ифтихори» медаллари билан тақдирландилар. Уларни эл назарига туширган бокс илмининг мураббийлари пухта тайёрланган. Беллашувлар 9 та ҳудудда спортнинг 10 дан зиёд тури бўйича кучлилар сараловдан ўтказилди. Халқаро кураш ва белбоғли кураш турлари уч босқичга бўлиб ташкил этилади. «Чарм кўлқоп» жанги кескин ўтиши кутилмоқда. Андижон шаҳридаги темирўлчилар клуби ринг қиролларининг ошени бўлади. Избоскан, Марҳамат, Қўрғонтепа туманларидаги спорт заллари тахт ҳолга келтирилган. Шу кунларда спорт жамоаларида кеча-кундуз қизгин машқ бормоқда.

Финал бахслари эл-юрт ифтихорига айланган янги қаҳрамонларни кашф этишига шак-шубҳа йўқ.

Дарвоқе, хотин-қизларимиз ўртасида спортчиларимиз 28667 нафари «ҳисобга», 11898 нафари «нишонга» топширди.

Жорий йилда андижонлик спортчилар жиддий имтиҳонлар олдидан туриптилар. «Баркамол авлод-2003» спорт-ўйинларида пухта тайёрланган. Беллашувлар 9 та ҳудудда спортнинг 10 дан зиёд тури бўйича кучлилар сараловдан ўтказилди. Халқаро кураш ва белбоғли кураш турлари уч босқичга бўлиб ташкил этилади. «Чарм кўлқоп» жанги кескин ўтиши кутилмоқда. Андижон шаҳридаги темирўлчилар клуби ринг қиролларининг ошени бўлади. Избоскан, Марҳамат, Қўрғонтепа туманларидаги спорт заллари тахт ҳолга келтирилган. Шу кунларда спорт жамоаларида кеча-кундуз қизгин машқ бормоқда.

Финал бахслари эл-юрт ифтихорига айланган янги қаҳрамонларни кашф этишига шак-шубҳа йўқ.

Дарвоқе, хотин-қизларимиз ўртасида спортчиларимиз 28667 нафари «ҳисобга», 11898 нафари «нишонга» топширди.

Жорий йилда андижонлик спортчилар жиддий имтиҳонлар олдидан туриптилар.

«Баркамол авлод-2003» спорт-ўйинларида пухта тайёрланган.

Беллашувлар 9 та ҳудудда спортнинг 10 дан зиёд тури бўйича кучлилар сараловдан ўтказилди.

Халқаро кураш ва белбоғли кураш турлари уч босқичга бўлиб ташкил этилади.

«Чарм кўлқоп» жанги кескин ўтиши кутилмоқда.

Андижон шаҳридаги темирўлчилар клуби ринг қиролларининг ошени бўлади.

Избоскан, Марҳамат, Қўрғонтепа туманларидаги спорт заллари тахт ҳолга келтирилган.

Шу кунларда спорт жамоаларида кеча-кундуз қизгин машқ бормоқда.

Финал бахслари эл-юрт ифтихорига айланган янги қаҳрамонларни кашф этишига шак-шубҳа йўқ.

Дарвоқе, хотин-қизларимиз ўртасида спортчиларимиз 28667 нафари «ҳисобга», 11898 нафари «нишонга» топширди.

СИНОВ БИРГИНА ТАЛАБАЛАРГАМИ?

«Баркамол авлод-2003» спорт шоусида касб-хунар коллежлари, академик лицейлар жамоаларининг иштироки таътилдаги андижонлик мамнунимиз. XXI аср ёшлари компьютерлар билан тиллаша оладиган, чукчур билимли, мушоҳадаси теран, юксак маданиятли, зукко бўлиш билан бирга Ватан ҳимоясига кўксини қалқон қиладиган жасур, мард, соғлом инсонлар бўлиб вояга етишиши зарур.

Андижонда ўтадиган спорт беллашувларида топқирлик, моҳирлик, чаққонлик, куч-қудрат намоийши кўрик шiori қилиб олинши ҳам беҳиз эмас. Коллежимизда 1012 нафар талаба ёшлар билим олмақда. Улар футбол, волейбол, стол тенниси, баскетбол каби 10 га яқин спорт тўғрақларига жалб этилган. 60 ўринли қишки спорт зали, 100 ўринли футбол ўйингоҳи, волейбол мусобақалари ўтказиладиган спорт майдонлари талабалар ихтиёрида, дейди Олтинқўл молия-иқтисодий коллежи директор ўринбосари О.Тўйчибоев. – Ёшларни юксак ахлоқийлик, шахса ҳурмат, аждодларимиз меросига эътиқод руҳида тарбиялаш, спорт-соғломлаштириш ишларини ривожлантириш мақсадида касаб уюшма кўмитаси билан биргаликда маданий-маърифий тадбирларни амалга оширляпти. Шохмат-шашка, кўл тўпи, миллий кураш бўйича гуруҳларро спорт мусобақалари қизгин бахслар билан ўтмоқда. Коллежимиз стол тенниси бўйича ўтказилган минтақа кўригида жамоа ҳисобида биринчи ўринни эгаллаган. Талабаларнинг интеллектуал салоҳиятини оширувчи «Зиё», «Ёш билимдонлар»,

«Пирамида», «Билимлар сайёраси» кўрик-танловлари йигит-қизларни билимга, топқирликка, зукколикка қорламоқда. Молия ҳуқуқшунослик, информатика гуруҳларининг талабаларидан Сардор Азимов, Акрам Кенжаевлар голиб чиқиб, иқтидорли ёшлар қаторидан ўрин олдилар. Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти. Жисмоний тарбия ўқитувчиларидан А. Носиров, О. Мирзаархимов бошлиқ миллий кураш, стол тенниси гуруҳларида тайёрғарлик ишлари режа асосида олиб борилмоқда. Э. Содиқов, Д. Абдуллаева,

«Пирамида», «Билимлар сайёраси» кўрик-танловлари йигит-қизларни билимга, топқирликка, зукколикка қорламоқда.

Молия ҳуқуқшунослик, информатика гуруҳларининг талабаларидан Сардор Азимов, Акрам Кенжаевлар голиб чиқиб, иқтидорли ёшлар қаторидан ўрин олдилар.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

Жамоамиз «Баркамол авлод-2003» спорт байрамига муносиб ҳозирлик кўряпти.

СПОРТ — СОҒЛОМ АВЛОД ХИЗМАТИДА

«Баркамол авлод-2003» спорт-ўйинларида пухта тайёрланган. Беллашувлар 9 та ҳудудда спортнинг 10 дан зиёд тури бўйича кучлилар сараловдан ўтказилди. Халқаро кураш ва белбоғли кураш турлари уч босқичга бўлиб ташкил этилади. «Чарм кўлқоп» жанги кескин ўтиши кутилмоқда. Андижон шаҳридаги темирўлчилар клуби ринг қиролларининг ошени бўлади. Избоскан, Марҳамат, Қўрғонтепа туманларидаги спорт заллари тахт ҳолга келтирилган. Шу кунларда спорт жамоаларида кеча-кундуз қизгин машқ бормоқда.

БОКС МАКТАБИ ШУҲРАТИ

Истиқлол шарофати билан жамиятни эркинлаштириш тамойиллари спортда ҳам намоён бўлмоқда. Тижорат воясатисада ўз-ўзини мағлаб билан таъминлайдиган спорт жамоалари фаолият кўрсатаётганлиги маълум. Тадбирлардан тушаётган маблағлар спорт-соғломлаштириш, спортнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, энг муҳими, ёш спортчиларни танлаш ва тарбиялашга йўналтирилмоқда.

Яқинда Андижон шаҳрида профессионал бокс клуби иш бошлади. Клубга тижорат бўйича директор этиб Анвар Мирзаев тайинланди. Мақсад жаҳонга танилган чарм кўлқоп усталари Мухаммадқодир Абдуллаев, Руслан Чагаев, Қувончбек Тайғанбоевларнинг аъёналарини давом эттириш, бойитиш, мустаҳкамлаш, уларнинг муносиб издошларини камолга етказишдир. Шу боис жаҳон чемпиони раҳбарлигида М.Қўчқоров, А.Размахов, В.Золотарёвлар билан яқиндан ҳамкорлик қилиш режалаштирилмоқда. Бугунгача клубнинг 20 нафарга яқин қатнашчилари бор. Ёшлар билан темирўлчилар клуби ҳамда «Хиндистон» кинотеатри базасида машгулотлар олиб борилмоқда. Ушбу иншоотлардан томоша ва машқ майдонлари, ринг сифатида фойдаланишга қулай. Албатта, ижарага олинган биналар, мураббийларга тўланадиган маошлар, бошқа штат лавозимларига тўловлар тижорат йўли билан топиладиган маблағлардан молиялашади.

Вилоят ҳокимлиги ташаббуси билан мусобақаларни мувофиқлаштирувчи ташкилий кўмита тузилган. Профессионал бокс бўйича «Водий чемпиони» ўзаро беллашувлари ўтказилиши Наманган, Фарғона шаҳарларида ҳам қизиқиб туғдирмоқда.

Қўл жанги хаваскор ёшлар ҳисобига кенгайиб бораверишини ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда. Номини экир этилган жаҳон чарм кўлқоп усталари ҳам бир пайтлар машқхоналар оstonаларида қисиниб-қимтиниб навбат қилиб тургандилар. Қалбада иштиёк, танда куч-қувват, оташин фидойийлик, эл-юртга садоқат, гурур бугун уларни «ринг қироллари»га айлантирди.

«Чўлпон» кинотеатрида эрта-индин Фарғона водийси чемпионлиги учун саралаш жанглари бошланади. Мусобақаларга Қирғизистон Республикасининг Ўш шаҳридаги профессионал бокс мактаби иштирокчиларининг ҳам ташриф буюриши кутилмоқда. Клубнинг Шерзоҳ Мамажонов, Зиёдин Тайғанбоев, Бобир Хотамжонов каби ёш боксчиларидан мураббийларнинг умидлари катта.

Тўлқин СИДДИКОВ, спорт шарҳловчиси.

Саҳифани С.РЎЗИМАТОВ ва А.ЮНУСОВ тайёрлади.

ISHONCH
Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ
МУАССИС:
Ўзбекистон касаб уюшмалари Федерацияси

Таҳрир хайъати:
Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Сафар Остонов, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзохид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Қудратилла Рафиков, Мирфозил Олимов.
E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78; Хатлар, реклама ва эълонлар бўлими 56-85-43.
Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган
Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди 00.15

Манзил: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134
Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот кўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. ИВМ компьютерли терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ёлчи А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нарҳда.
«Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмоҳонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.